Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

5 septembrie 2012 *

„Directiva 2004/38/CE — Dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre al cetățenilor Uniunii și al membrilor familiilor acestora — Articolul 3 alineatul (2) — Obligația de a facilita, în conformitate cu legislația națională, intrarea și șederea «[oricăror] alți membri de familie» aflați în întreținerea unui cetățean al Uniunii”

În cauza C-83/11,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (Regatul Unit), prin decizia din 3 februarie 2011, primită de Curte la 22 februarie 2011, în procedura

Secretary of State for the Home Department

împotriva

Muhammad Sazzadur Rahman,

Fazly Rabby Islam,

Mohibullah Rahman,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, doamna A. Prechal, președinți de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii K. Schiemann, E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič (raportor), doamna M. Berger și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 14 februarie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Centre for Advice on Individual Rights in Europe (AIRE Centre), de A. Weiss, precum și de N. Mole și de S. Chaudary, consilieri;

— pentru guvernul Regatului Unit, de L. Seeboruth, în calitate de agent, asistat de R. Palmer, barrister;

* Limba de procedură: engleza.

— pentru guvernul belgian, de T. Materne, în calitate de agent;

— pentru guvernul danez, de C. Vang și de V. Pasternak Jørgensen, în calitate de agenți;

— pentru guvernul german, de A. Wiedmann, în calitate de agent;

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de L. D'Ascia, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul olandez, de C. Wissels și de M. Bulterman, în calitate de agenți;

— pentru guvernul polonez, de M. Szpunar, în calitate de agent;

— pentru Comisia Europeană, de C. Tufvesson și de M. Wilderspin, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 27 martie 2012,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 3 alineatul (2) și a articolului 10 alineatul (2) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, rectificări în JO 2004, L 229, p. 35, și în JO 2005, L 197, p. 34, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Secretary of State for the Home Department (denumit în continuare „Secretary of State"), pe de o parte, și domnii Muhammad Sazzadur Rahman, Fazly Rabby Islam și Mohibullah Rahman, resortisanți ai Bangladesh-ului, pe de altă parte, privind cererea acestora din urmă de a beneficia de un permis de ședere în Regatul Unit în calitate de membri de familie ai unui resortisant al unui stat din cadrul Spațiului Economic European (denumit în continuare „SEE").

Cadrul juridic

Directiva 2004/38

3 În considerentul (6) al Directivei 2004/38 se afirmă:

„În scopul menținerii unității familiei în sens larg și fără a aduce atingere interzicerii discriminării pe criteriul cetățeniei, situația persoanelor care nu sunt incluse în definiția membrilor de familie în conformitate cu prezenta directivă și care, prin urmare, nu se bucură automat de dreptul de intrare și ședere în statul membru gazdă ar trebui să fie examinată de statul membru gazdă pe baza propriei legislații interne, pentru a decide dacă se poate acorda intrarea și șederea unor asemenea persoane, luând în considerare relația lor cu cetățeanul Uniunii sau orice alte împrejurări, precum dependența lor financiară sau fizică de cetățeanul Uniunii."

4 Potrivit articolului 2 punctul 2 din Directiva 2004/38, prin „membru de familie”, în sensul acestei directive, trebuie să se înțeleagă:

„(a) soțul;

(b) partenerul cu care cetățeanul Uniunii a contractat un parteneriat înregistrat [...];

(c) descendenții direcți în vârstă de cel mult 21 de ani sau care se află în întreținerea sa, precum și descendenții direcți ai soțului sau ai partenerului, conform definiției de la litera (b);

(d) ascendenții direcți care se află în întreținere și cei ai soțului sau ai partenerului, conform definiției de la litera (b)”.

5 Articolul 3 din Directiva 2004/38, intitulat „Destinatarii”, prevede:

„(1) Prezenta directivă se aplică oricărui cetățean al Uniunii care se deplasează sau își are reședința într-un stat membru, altul decât cel al cărui resortisant este, precum și membrilor familiei sale, conform definiției de la articolul 2 punctul 2, care îl însoțesc sau i se alătură.

(2) Fără a aduce atingere vreunui drept individual de liberă circulație și ședere pe care persoanele în cauză îl pot avea în nume propriu, statul membru gazdă facilitează, în conformitate cu legislația sa internă, intrarea și șederea următoarelor persoane:

(a) orice alți membri de familie, indiferent de cetățenia lor, care nu se încadrează în definiția de la articolul 2 punctul 2 și care, în țara din care au venit, se află în întreținerea sau sunt membri ai gospodăriei cetățeanului Uniunii care beneficiază de dreptul de ședere cu titlu principal sau dacă din motive grave de sănătate este necesară în mod imperativ îngrijirea personală a membrului familiei de către cetățeanul Uniunii;

(b) partenerul cu care cetățeanul Uniunii are o relație durabilă, atestată corespunzător.

Statul membru gazdă întreprinde o examinare amănunțită a situației personale și justifică refuzul acordării dreptului de intrare sau ședere acestor persoane.”

6 Articolul 10 din Directiva 2004/38, intitulat „Eliberarea permiselor de ședere”, prevede:

„(1) Dreptul de ședere al membrilor de familie ai unui cetățean al Uniunii care nu sunt resortisanți ai unui stat membru se confirmă prin eliberarea unui document intitulat «Permis de ședere de membru de familie pentru un cetățean al Uniunii», în termen de cel mult șase luni de la data la care aceștia prezintă cererea. O confirmare a depunerii cererii pentru permisul de ședere se eliberează imediat.

(2) Pentru eliberarea permisului de ședere, statele membre solicită prezentarea următoarelor documente:

[...]

(e) în cazurile prevăzute la articolul 3 alineatul (2) litera (a), un document eliberat de autoritatea relevantă din țara de origine sau țara din care au sosit, care să ateste că persoanele în cauză se află în întreținerea ori sunt membri ai menajului cetățeanului Uniunii, ori o dovadă a existenței unor probleme grave de sănătate care să necesite îngrijirea personală a membrului familiei de către cetățeanul Uniunii

[...]”

Reglementarea națională

7 Directiva 2004/38 a fost transpusă în Regatul Unit prin Regulamentul din 2006 privind imigrarea (Spațiul Economic European) [Immigration (European Economic Area) Regulations 2006], astfel cum a fost modificat prin Regulamentul din 2009 privind imigrarea (Spațiul Economic European) [Immigration (European Economic Area) (Amendment) Regulations 2009] (denumit în continuare „Regulamentul privind imigrarea").

8 Articolul 7 din Regulamentul privind imigrarea, intitulat „Membrul de familie", prevede:

„1) Sub rezerva dispozițiilor alineatului 2, în sensul prezentului regulament, următoarele persoane sunt considerate membri de familie ai unei alte persoane:

a) soțul sau partenerul civil al acesteia;

b) descendenții săi direcți și cei ai soțului sau ai partenerului său civil care:

i) sunt în vârstă de cel mult 21 de ani ori care

ii) se află în întreținerea sa sau în întreținerea soțului său sau a partenerului său civil;

c) ascendenții săi direcți și cei ai soțului sau ai partenerului său civil care se află în întreținere;

d) orice altă persoană care trebuie considerată membru de familie al acestei alte persoane în temeiul alineatului 3.

[...]

3) [...] orice persoană care este membru al familiei extinse și căreia i-a fost eliberat un permis de familie SEE, un certificat de înregistrare sau un permis de ședere va fi considerată membru de familie al resortisantului SEE în cauză atât timp cât continuă să îndeplinească condițiile prevăzute la articolul 8 alineatul 2, 3, 4 sau 5 în raport cu acest resortisant al SEE și cât timp validitatea permisului ori a certificatului nu a expirat sau acestea nu au fost revocate.

[...]"

9 Articolul 8 din Regulamentul privind imigrarea, intitulat „Membrul familiei extinse", are următorul cuprins:

„1) În sensul prezentului regulament, este «membru al familiei extinse» orice persoană care nu este un membru de familie al unui resortisant al SEE în temeiul articolului 7 alineatul 1 litera a), b) sau c) și care îndeplinește condițiile prevăzute la alineatul 2, 3, 4 sau 5.

2) O persoană îndeplinește condiția prevăzută la prezentul alineat dacă este rudă a unui resortisant al SEE, a soțului acestuia sau a partenerului său civil și:

a) dacă locuiește într-un stat al SEE în care locuiește și resortisantul SEE și dacă se află în întreținerea acestuia sau este membru al gospodăriei acestuia,

b) dacă îndeplinea condiția prevăzută la litera a) și însoțește resortisantul SEE în Regatul Unit sau dorește să i se alăture în acest stat ori

c) dacă îndeplinea condiția prevăzută la litera a), s-a alăturat resortisantului SEE în Regatul Unit și continuă să se afle în întreținerea acestuia sau să fie membru al gospodăriei sale.

3) O persoană îndeplinește condiția prevăzută la prezentul alineat dacă este rudă a unui resortisant al SEE, a soțului sau a partenerului civil al acestuia și dacă, din motive grave de sănătate, este necesară în mod imperativ îngrijirea personală a acesteia de către resortisantul SEE, de către soțul sau de către partenerul civil al acestuia.

[...]

6) În sensul prezentului regulament, expresia «resortisantul SEE în cauză» desemnează, în raport cu un membru al familiei extinse, resortisantul SEE care este sau al cărui soț sau partener civil este ruda membrului familiei extinse în sensul alineatului 2, 3 sau 4 sau resortisantul SEE care este partenerul membrului familiei extinse în sensul alineatului 5."

10 Articolul 17 din Regulamentul privind imigrarea, intitulat „Eliberarea permisului de ședere", prevede:

„[...]

4) Secretary of State poate elibera un permis de ședere unui membru al familiei extinse care nu se încadrează în domeniul de aplicare al articolului 7 alineatul 3 și care nu este resortisant al SEE:

a) dacă resortisantul SEE în cauză este, în raport cu membrul familiei extinse, o persoană care îndeplinește condițiile impuse sau un resortisant al SEE care este titular al unui drept de ședere permanentă în temeiul articolului 15 și

b) dacă, având în vedere toate împrejurările pertinente, Secretary of State consideră adecvată eliberarea permisului de ședere.

5) Secretary of State, atunci când primește o cerere în temeiul alineatului 4, întreprinde o examinare amănunțită a situației personale a solicitantului și, în cazul în care respinge cererea, își motivează decizia, cu excepția cazului în care acest lucru este contrar intereselor privind siguranța statului.

[...]"

Acțiunea principală și întrebările preliminare

11 La 31 mai 2006, domnul Mahbur Rahman, resortisant al Bangladesh-ului, s-a căsătorit cu o resortisantă irlandeză care lucra în Regatul Unit.

12 În urma acestei căsătorii, domnul Muhammad Sazzadur Rahman, fratele său, domnul Fazly Rabby Islam, fratele său vitreg, și domnul Mohibullah Rahman, nepotul său, au depus cereri de obținere a unor permise de familie SEE pentru a beneficia de dreptul de ședere în Regatul Unit în calitate de persoane aflate în întreținerea soților Rahman. Aceste cereri au fost respinse de Entry Clearance Officer din Bangladesh, la 27 iulie 2006, întrucât pârâții din acțiunea principală nu au putut să demonstreze că se aflau în întreținerea soților Rahman în Bangladesh.

13 În aceste condiții, pârâții din acțiunea principală au atacat decizia prin care li s-au respins cererile la Immigration Judge of the Asylum and Immigration Tribunal. Această instanță a admis acțiunea la 19 iunie 2007. Instanța a considerat că aceștia puteau beneficia de dispozițiile articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38 și că, prin urmare, intrarea lor pe teritoriul Regatului Unit trebuia să fie facilitată. În consecință, pârâților din acțiunea principală le-au fost eliberate permise de familie SEE și aceștia au putut să li se alăture soților Rahman în Regatul Unit.

14 La 9 ianuarie 2008, pârâții din acțiunea principală au solicitat eliberarea unor permise de ședere în vederea confirmării dreptului lor de ședere în Regatul Unit. Aceste cereri au fost respinse printr-o decizie din 24 decembrie 2008 a Secretary of State, întrucât acesta din urmă a considerat că nu dovediseră nici că au locuit cu doamna Rahman, cetățeanul Uniunii în cauză, în același stat membru al SEE înaintea sosirii acesteia în Regatul Unit, nici că continuau să se afle în întreținerea acesteia sau că făceau parte din gospodăria sa în Regatul Unit.

15 Sesizat cu o acțiune formulată împotriva acestei decizii, Immigration Judge of the Asylum and Immigration Tribunal a stabilit, la 6 aprilie 2009, că pârâții din acțiunea principală se aflau efectiv „în întreținere” și, în consecință, a considerat că dosarul lor trebuia să fie examinat în conformitate cu articolul 17 alineatele 4 și 5 din Regulamentul privind imigrarea.

16 Secretary of State a solicitat Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) să reexamineze această decizie. Prin decizia din 30 aprilie 2009, acesta a admis cererea de reexaminare, urmând să se pronunțe asupra cauzei în calitate de instanță de apel.

17 În aceste condiții, Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 3 alineatul (2) din [Directiva 2004/38] impune unui stat membru să adopte o dispoziție legislativă care să faciliteze intrarea și/sau șederea într-un stat membru pentru categoria altor membri de familie care nu sunt resortisanți ai Uniunii Europene care pot îndeplini cerințele prevăzute la articolul 10 alineatul (2) [din această directivă]?

2) Acest alt membru de familie menționat în cadrul primei întrebări poate să invoce aplicabilitatea directă a articolului 3 alineatul (2) din [Directiva 2004/38] în ipoteza în care nu poate să îndeplinească niciuna dintre cerințele impuse de normele naționale?

3) Categoria altor membri de familie menționată la articolul 3 alineatul (2) și la articolul 10 alineatul (2) din [Directiva 2004/38] este limitată la persoanele care au locuit în aceeași țară ca resortisantul Uniunii și soțul sau soția acestuia înainte ca resortisantul Uniunii să sosească în statul gazdă?

4) Dependența la care se face referire în cadrul articolului 3 alineatul (2) din [Directiva 2004/38] și pe care o invocă acel alt membru de familie pentru a-și asigura intrarea în statul gazdă trebuie să fie o dependență care a existat cu puțin timp înainte ca cetățeanul Uniunii să se stabilească în statul gazdă?

5) Un stat membru poate să impună cerințe specifice cu privire la caracterul sau la durata dependenței, la care se face referire în cadrul articolului 3 alineatul (2) din [Directiva 2004/38], a unui astfel de alt membru de familie, astfel încât să evite ca o astfel de dependență să fie forțată sau să nu fie necesară pentru a permite unei persoane care nu este resortisantul său să fie admisă sau să continue să locuiască pe teritoriul statului respectiv?

6) Dependența invocată de acest alt membru de familie pentru a fi admis pe teritoriul statului membru trebuie să aibă o anumită durată sau să continue un timp nedeterminat în statul gazdă pentru a fi eliberat sau reînnoit un permis de ședere potrivit articolului 10 din [Directiva 2004/38] și, în cazul unui răspuns afirmativ, cum poate fi dovedită această dependență?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

18 În ceea ce privește primele două întrebări, care trebuie examinate împreună, este necesar să se arate încă de la început că Directiva 2004/38 nu obligă statele membre să admită orice cerere de intrare sau de ședere formulată de persoane care demonstrează că sunt membri de familie aflați „în întreținerea" unui cetățean al Uniunii în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din această directivă.

19 Astfel, după cum au arătat guvernele care au prezentat observații Curții, precum și Comisia Europeană, reiese atât din modul de redactare a articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38, cât și din structura generală a acesteia că legiuitorul Uniunii a stabilit o distincție între membrii de familie ai cetățeanului Uniunii definiți la articolul 2 punctul 2 din Directiva 2004/38, care beneficiază, în condițiile enunțate în această directivă, de un drept de intrare și de ședere în statul membru gazdă al respectivului cetățean, și ceilalți membri de familie menționați la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din Directiva 2004/38, a căror intrare și ședere trebuie numai să fie favorizate de acest stat membru.

20 Această interpretare este susținută de considerentul (6) al Directivei 2004/38, potrivit căruia, „[î]n scopul menținerii unității familiei în sens larg [...], situația persoanelor care nu sunt incluse în definiția membrilor de familie în conformitate cu prezenta directivă și care, prin urmare, nu se bucură automat de dreptul de intrare și ședere în statul membru gazdă ar trebui să fie examinată de statul membru gazdă pe baza propriei legislații interne, pentru a decide dacă se poate acorda intrarea și șederea unor asemenea persoane, luând în considerare relația lor cu cetățeanul Uniunii sau orice alte împrejurări, precum dependența lor financiară sau fizică de cetățeanul Uniunii".

21 Chiar dacă se dovedește, astfel, că articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38 nu obligă statele membre să acorde un drept de intrare și de ședere persoanelor care sunt membri de familie, în sens larg, aflați în întreținerea unui cetățean al Uniunii, nu este mai puțin adevărat, astfel cum reiese din folosirea în cadrul articolului 3 alineatul (2) menționat a indicativului prezent „facilitează", că această dispoziție stabilește în sarcina statelor membre o obligație de a conferi un anumit avantaj cererilor formulate de persoane care se află într-o relație de dependență specială față de un cetățean al Uniunii, în raport cu cererile de intrare și de ședere ale altor resortisanți ai unor state terțe.

22 Pentru a-și îndeplini această obligație, statele membre trebuie, în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) al doilea paragraf din Directiva 2004/38, să prevadă posibilitatea ca persoanele menționate la alineatul (2) primul paragraf al respectivului articol să obțină o decizie referitoare la cererea lor care să fie bazată pe o examinare amănunțită a situației lor personale și care, în caz de refuz, să fie motivată.

23 În cadrul acestei examinări a situației personale a solicitantului, astfel cum reiese din cuprinsul considerentului (6) al Directivei 2004/38, autoritatea competentă trebuie să țină seama de diverși factori care pot fi pertinenți, după caz, precum nivelul de dependență economică sau fizică și gradul de rudenie al membrului de familie în raport cu cetățeanul Uniunii pe care dorește să îl însoțească sau căruia dorește să i se alăture.

24 Având în vedere atât inexistența unor norme mai precise în Directiva 2004/38, cât și folosirea termenilor „în conformitate cu legislația sa internă" în cadrul articolului 3 alineatul (2) din aceasta, trebuie să se constate că fiecare stat membru dispune de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește alegerea factorilor care trebuie luați în considerare. Statul membru gazdă trebuie să se asigure însă că

legislația sa prevede criterii care sunt conforme cu sensul uzual al termenului „facilitează”, precum și cu cel al termenilor referitori la dependență folosiți în cadrul articolului 3 alineatul (2) menționat și care nu lipsesc această dispoziție de efectul său util.

25 În sfârșit, este important de subliniat că, chiar dacă, astfel cum au susținut în mod corect guvernele care au prezentat observații, termenii folosiți în cadrul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38 nu sunt suficient de precișiși pentru a-i permite unei persoane care solicită intrarea sau ședereași se bazeze direct pe această dispoziție pentru a invoca criteriile de apreciere care, în opinia sa, ar trebui să fie aplicate în cazul cererii sale, nu este mai puțin adevărat că o astfel de persoană are dreptul ca o instanță să verifice dacă legislația națională și modul în care aceasta a fost aplicată nu au depășit limitele marjei de apreciere stabilite de directiva menționată (a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 octombrie 1996, Kraaijeveld și alții, C-72/95, Rec., p. I-5403, punctul 56, Hotărârea din 7 septembrie 2004, Waddenvereniging și Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, Rec., p. I-7405, punctul 66, precum și Hotărârea din 26 mai 2011, Stichting Natuur en Milieu și alții, C-165/09-C-167/09, Rep., p. I-4599, punctele 100-103).

26 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la prima și la a doua întrebare adresate că articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul

— că statele membre nu sunt obligate să admită orice cerere de intrare sau de ședere formulată de membri de familie ai unui cetățean al Uniunii care nu se încadrează în definiția care figurează la articolul 2 punctul 2 din directiva menționată, chiar dacă aceștia demonstrează, conform articolului 10 alineatul (2) din aceasta, că se află în întreținerea respectivului cetățean,

— că statele membre au însă obligația de a se asigura că legislația lor prevede criterii care le permit persoanelor menționate să obțină o decizie referitoare la cererea lor de intrare și de ședere care să fie bazată pe o examinare amănunțită a situației lor personale și care, în caz de refuz, să fie motivată,

– că statele membre dispun de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește alegerea criteriilor respective, acestea din urmă trebuind să fie însă conforme cu sensul uzual al termenului „facilitează”, precum și cu cel al termenilor referitori la dependență folosiți în cadrul articolului 3 alineatul (2) menționat și să nu lipsească această dispoziție de efectul său util, și

– că orice solicitant are dreptul ca o instanță să verifice dacă legislația națională și modul în care aceasta a fost aplicată îndeplinesc aceste condiții.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

27 Prin intermediul celei de a treia și al celei de a patra întrebări, care trebuie de asemenea să fie examinate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, pentru a se încadra în categoria membrilor de familie aflați „în întreținerea” unui cetățean al Uniunii menționată la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38, este necesar ca o persoană să fi locuit în același stat ca acest cetățean și să se fi aflat în întreținerea acestuia din urmă cu puțin timp înainte sau la momentul la care acesta s-a instalat în statul membru gazdă.

28 Astfel cum au susținut în special Centre for Advice on Individual Rights in Europe (AIRE Centre), guvernul olandez și Comisia, având în vedere modul în care este redactată Directiva 2004/38, nu se poate ajunge la concluzia că membrii de familie ai unui cetățean al Uniunii care nu se încadrează în definiția care figurează la articolul 2 punctul 2 din această directivă și care și-au demonstrat în mod corespunzător situația de dependență față de acest cetățean ar putea fi excluși din domeniul de aplicare al articolului 3 alineatul (2) din această directivă numai pentru motivul că nu au locuit în același stat ca respectivul cetățean.

29 Potrivit articolului 3 alineatul (2) menționat, statele membre facilitează, în conformitate cu legislația lor internă, intrarea și șederea „[oricăror] alți membri de familie [...] care, în țara din care au venit, se află în întreținerea sau sunt membri ai gospodăriei cetățeanului Uniunii care beneficiază de dreptul de ședere cu titlu principal”.

30 De asemenea, articolul 10 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2004/38, referitor la eliberarea permiselor de ședere, autorizează statele membre să solicite ca membrii de familie menționați la articolul 3 alineatul (2) din directiva menționată să prezinte un „document eliberat de autoritatea relevantă din țara de origine sau țara din care au sosit care să ateste că persoanele în cauză se află în întreținerea [...] cetățeanului Uniunii”.

31 Astfel cum a arătat avocatul general la punctele 91, 92 și 98 din concluzii, nu există niciun element care să indice că expresia „țara din care au venit” utilizată în cadrul acestor dispoziții trebuie interpretată în sensul că se referă la țara în care locuia cetățeanul Uniunii înainte de a se instala în statul membru gazdă. Dimpotrivă, reiese dintr-o interpretare coroborată a dispozițiilor menționate că „țara din care au venit” în cauză este, în cazul unor resortisanți ai unui stat terț care declară că se află „în întreținerea” unui cetățean al Uniunii, statul în care aceștia locuiau la data la care au solicitat să însoțească sau să se alăture cetățeanului Uniunii.

32 În ceea ce privește momentul la care solicitantul trebuie să se afle într-o situație de dependență pentru a fi considerat „în întreținere” în sensul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38, trebuie subliniat că obiectivul acestei dispoziții constă, astfel cum reiese din considerentul (6) al directivei, în „menținer[ea] unității familiei în sens larg” prin facilitarea intrării și a șederii persoanelor care nu sunt incluse în definiția membrului de familie al unui cetățean al Uniunii cuprinsă în articolul 2 punctul 2 din Directiva 2004/38, dar care au totuși legături de familie strânse și stabile cu un cetățean al Uniunii ca urmare a unor împrejurări de fapt specifice, precum o dependență economică, apartenența la gospodărie sau existența unor motive grave de sănătate.

33 Or, trebuie să se constate că astfel de legături pot exista fără ca membrul de familie al cetățeanului Uniunii să fi locuit în același stat ca acest cetățean sau să se fi aflat în întreținerea acestuia din urmă cu puțin timp înainte sau la momentul la care acesta s-a instalat în statul gazdă. Situația de dependență trebuie în schimb să existe, în țara din care a venit membrul de familie în cauză, la momentul la care acesta solicită să se alăture cetățeanului Uniunii în a cărui întreținere se află.

34 În cauza principală, instanța de trimitere trebuie să verifice, pe baza elementelor de interpretare oferite mai sus, dacă pârâții se aflau în întreținerea cetățeanului Uniunii, în speță a doamnei Rahman, în țara din care au venit, Bangladesh, la momentul la care au solicitat să se alăture acesteia în Regatul Unit. Numai în cazul în care pot face dovada aceste dependențe în țara din care au venit, conform articolului 10 alineatul (2) din Directiva 2004/38, statul membru gazdă va trebui să faciliteze intrarea și șederea lor în conformitate cu articolul 3 alineatul (2) din directiva menționată, astfel cum a fost interpretat la punctele 22-25 din prezenta hotărâre.

35 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la a treia și la a patra întrebare că, pentru a se încadra în categoria membrilor de familie aflați „în întreținerea” unui cetățean al Uniunii menționată la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38, situația de dependență trebuie să existe în țara din care a venit membrul de familie în cauză, și aceasta cel puțin la momentul la care respectivul membru de familie solicită să se alăture cetățeanului Uniunii în a cărui întreținere se află.

Cu privire la a cincea întrebare

36 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă un stat membru poate să impună cerințe specifice cu privire la caracterul sau la durata dependenței, în sensul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38, pentru a se asigura că o astfel de dependență este reală și stabilă și nu a fost provocată exclusiv în scopul de a obține intrarea și șederea pe teritoriul său.

37 În această privință, trebuie amintit, astfel cum s-a arătat în cadrul răspunsului la primele două întrebări, că statele membre dispun de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește alegerea factorilor care trebuie luați în considerare cu ocazia examinării cererilor de intrare și de ședere formulate de membrii de familie ai unui cetățean al Uniunii menționați la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38.

38 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 105 din concluzii, statele membre pot, în exercitarea acestei marje de apreciere, să prevadă în cadrul legislațiilor lor cerințe specifice cu privire la caracterul și la durata dependenței, și aceasta în special pentru a se asigura că respectiva situație de dependență este reală și stabilă și nu a fost provocată exclusiv în scopul de a obține intrarea și șederea pe teritoriul statului membru gazdă.

39 Este însă important, astfel cum s-a stabilit la punctul 24 din prezenta hotărâre, ca aceste cerințe să fie conforme cu sensul uzual al termenilor referitori la dependența menționată la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din Directiva 2004/38 și să nu lipsească această dispoziție de efectul său util.

40 În consecință, trebuie să se răspundă la a cincea întrebare adresată că articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că statele membre pot, în exercitarea marjei lor de apreciere, să impună cerințe specifice referitoare la caracterul și la durata dependenței, cu condiția ca aceste cerințe să fie conforme cu sensul uzual al termenilor referitori la dependența menționată la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din Directiva 2004/38 și să nu lipsească această dispoziție de efectul său util.

Cu privire la a șasea întrebare

41 Prin intermediul celei de a șasea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă eliberarea permisului de ședere prevăzută la articolul 10 din Directiva 2004/38 poate fi condiționată de cerința ca situația de dependență în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din această directivă să fi continuat să existe în statul membru gazdă.

42 În această privință, trebuie arătat că, în ceea ce privește eliberarea permisului de ședere prevăzută de Directiva 2004/38, legiuitorul Uniunii s-a limitat, în esență, la a enumera, în cadrul articolului 10 din această directivă, documentele care trebuie prezentate în vederea obținerii unui astfel de permis, care trebuie eliberat în termen de șase luni de la data depunerii cererii.

43 În ceea ce privește solicitanții menționați la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din Directiva 2004/38, articolul 10 din aceasta prevede că acești solicitanți trebuie să prezinte, printre altele, „un document eliberat de autoritatea relevantă din țara de origine sau țara din care au sosit care să ateste [dependența față de] cetățeanul[...] Uniunii”.

44 Trebuie să se constate că legiuitorul nu s-a pronunțat, nici prin această dispoziție, nici prin alte dispoziții ale Directivei 2004/38, cu privire la întrebarea dacă membrilor de familie ai unui cetățean al Uniunii care nu sunt incluși în definiția care figurează la articolul 2 punctul 2 din directivă și care solicită eliberarea unui permis de ședere prezentând un document eliberat în țara din care au venit

care atestă dependența lor față de acest cetățean al Uniunii li se poate refuza acest permis de ședere pentru motivul că, după ce au intrat în statul membru gazdă, au încetat să mai fie dependenți de respectivul cetățean.

45 Trebuie, așadar, să se răspundă la a șasea întrebare că aspectul dacă eliberarea permisului de ședere prevăzută la articolul 10 din Directiva 2004/38 poate fi condiționată de cerința ca situația de dependență în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din această directivă să fi continuat să existe în statul membru gazdă nu ține de domeniul de aplicare al directivei în cauză.

Cu privire la cheltuielile de judecată

46 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) **Articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE trebuie interpretat în sensul**

   — **că statele membre nu sunt obligate să admită orice cerere de intrare sau de ședere formulată de membri de familie ai unui cetățean al Uniunii care nu se încadrează în definiția care figurează la articolul 2 punctul 2 din directiva menționată, chiar dacă aceștia demonstrează, conform articolului 10 alineatul (2) din aceasta, că se află în întreținerea respectivului cetățean,**

   — **că statele membre au însă obligația de a se asigura că legislația lor prevede criterii care le permit persoanelor menționate să obțină o decizie referitoare la cererea lor de intrare și de ședere care să fie bazată pe o examinare amănunțită a situației lor personale și care, în caz de refuz, să fie motivată,**

   — **că statele membre dispun de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește alegerea criteriilor respective, acestea din urmă trebuind să fie însă conforme cu sensul uzual al termenului „facilitează”, precum și cu cel al termenilor referitori la dependență folosiți în cadrul articolului 3 alineatul (2) menționat și să nu lipsească această dispoziție de efectul său util, și**

   — **că orice solicitant are dreptul ca o instanță să verifice dacă legislația națională și modul în care aceasta a fost aplicată îndeplinesc aceste condiții.**

2) **Pentru a se încadra în categoria membrilor de familie aflați „în întreținerea” unui cetățean al Uniunii menționată la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38, situația de dependență trebuie să existe în țara din care a venit membrul de familie în cauză, și aceasta cel puțin la momentul la care respectivul membru de familie solicită să se alăture cetățeanului Uniunii în a cărui întreținere se află.**

3) **Articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că statele membre pot, în exercitarea marjei lor de apreciere, să impună cerințe specifice referitoare la caracterul și la durata dependenței, cu condiția ca aceste cerințe să fie conforme cu sensul uzual al termenilor referitori la dependența menționată la articolul 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din Directiva 2004/38 și să nu lipsească această dispoziție de efectul său util.**

4) **Aspectul dacă eliberarea permisului de ședere prevăzută la articolul 10 din Directiva 2004/38 poate fi condiționată de cerința ca situația de dependență în sensul articolului 3 alineatul (2) primul paragraf litera (a) din această directivă să fi continuat să existe în statul membru gazdă nu ține de domeniul de aplicare al directivei în cauză.**

Semnături